

АКТИВІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОГО ФАКТОРА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТВАРИННИЦТВА УКРАЇНИ

Обґрунтовано необхідність реалізації інноваційної моделі розвитку тваринництва України та доведено комплексність цієї проблеми з виокремленням її основних складових. Запропоновано етапи впровадження інноваційних перетворень у тваринництві та показники для визначення ефективності його інноваційної продукції, а також сформульовано напрями інноваційної діяльності як основного чинника підвищення ефективності тваринництва.

Ключові слова: держава, інновація, інноваційний розвиток, сільське господарство, тваринництво, інноваційні перетворення, ефективність, продуктивність.

Keywords: state, innovation, innovative development, livestock industry, innovative transformations, efficiency, productivity.

Здійснюючи політику регулювання і стимулювання інноваційного розвитку, держава змушена постійно вирішувати проблему балансування розподілу суспільних ресурсів. Вкладаючи кошти в стимулювання споживчого попиту, суспільство відволікає їх від інвестиційного й інноваційного напрямів, а їх концентрація на реалізації інноваційних проектів зумовлює відносно зменшення обсягів споживання та поточного виробництва й інвестування. Проте у довгостроковій перспективі саме технологічні зміни формують сукупний попит: вкладаючи кошти в інновації, суспільство закладає основи довгострокової стратегії формування внутрішнього ринку товарів споживчого та виробничого призначення. Нині ця проблематика набуває особливої актуальності, передусім, у сільському господарстві, яке отримало додаткові можливості формування потенціалу інноваційного розвитку в результаті вступу України до Світової організації торгівлі (СОТ) та долучення до вирішення глобальної продовольчої проблеми.

Перспективи розвитку інноваційного забезпечення аграрного виробництва загалом, у тому числі й тваринництва, розглядали Я. К. Білоусько, А. М. Головка, О. І. Дацій, П. А. Денисенко, О. О. Кузнецов, В. О. Питулько, В. О. Шлапак, Й. Шумпетер та інші. Незважаючи на їхній вагомий науковий внесок у вирішення окремих аспектів інноваційного

розвитку економіки, питання активізації інноваційного чинника підвищення ефективності основних галузей аграрного сектора потребують нових наукових підходів, враховуючи зростання значущості сільського господарства в економіці України. Дослідження показують, що слабка адаптація й низька інноваційна активність сільськогосподарських підприємств, безсистемність впровадження нововведень у виробничі процеси, недосконалість економічного механізму управління інноваційними процесами на рівні держави і підприємств, відсутність в аграрному виробництві висококваліфікованих інноваційних менеджерів з досвідом трансферу інновацій істотно гальмують розвиток більшості сільськогосподарських підприємств.

Метою статті є розроблення теоретико-методологічних і прикладних аспектів застосування інноваційної складової зростання ефективності тваринництва, що сприятиме виробництву високоякісної тваринницької продукції за умови економії витрат і збереження ресурсів.

Необхідність реалізації інноваційних зрушень в аграрному секторі економіки України зумовлюється низькою ефективністю сільськогосподарського виробництва. Вирішення зазначеної проблеми повинно мати комплексний характер, конкретні терміни реалізації, матеріальне забезпечення і ґрунтуватися на таких складових: ефективність; продуктивність; екологічна адаптація; інноваційний розвиток.

Показники, що характеризують рівень інтенсивності та ефективності тваринництва, безпосередньо залежать від вдалого поєднання основних інноваційних факторів, які найбільше сприяють зростанню галузі та дозволяють за оптимальних матеріально-трудових і грошових витрат одержувати максимальну кількість тваринницької продукції належної якості. У цьому контексті актуальною є перспектива технічного переоснащення галузі.

Основою індустріального тваринництва, як відомо, є комплексна механізація та автоматизація всіх виробничих процесів [1]. Технологічні та економічні характеристики української техніки, яку в своїй господарській діяльності можуть використовувати виробники тваринницької продукції, значною мірою поступаються параметрам іноземного обладнання, тому вітчизняні тваринники часто віддають перевагу імпортованій техніці. Такий спосіб індустріалізації тваринництва хоча й дає швидкий результат, для майбутнього галузі й країни не має перспектив, оскільки для закупівлі іноземного обладнання необхідні значні валютні кошти, яких, на жаль, не мають ні сільськогосподарські підприємства, ні держава. Крім того, віддаючи перевагу іноземному обладнанню, вітчизняні тваринники гальмують інноваційні процеси в галузі машинобудування [2, с. 10–16; 3, с. 121–125; 4; 5, с. 101–105; 6, с. 27–28]. Тому ми вважаємо, що головним і вирішальним для аграрного сектора національної економіки повинен стати розвиток власного виробництва високоякісного обладнання за умови його державної підтримки.

У цьому контексті ми погоджуємося з думкою вчених про те, що переоснащення тваринництва має базуватися, насамперед, на створенні системи машин, що відповідає новітнім технологіям сільськогосподарського виробництва та вимогам споживачів техніки щодо її техніко-економічних характеристик. Вирішення цього питання можливе, в першу

чергу, шляхом залучення в економіку країни іноземних інвестицій через механізм створення спільних підприємств, а також розроблення та реалізації державних програм із застосуванням пільгового оподаткування та кредитування підприємств, які вироблятимуть обладнання для тваринництва.

Особливості подальшого структурно-інноваційного розвитку тваринництва залежатимуть від того, яку систему утримання тварин обирає підприємство і як ця система впливає на його господарську діяльність і довкілля. Актуальність цього питання підсилюється й науковою дискусією щодо доцільності використання однієї з систем утримання тварин – інтенсивної чи екстенсивної. Інтенсивне тваринництво, якому віддає перевагу Європейська комісія, характеризується тим, що тварини розглядаються як механізми для виробництва продукції. Реалізація такого підходу потребує великих капіталовкладень і, як правило, стимулюється дотаціями. Ми ж вважаємо за доцільне заохочувати розвиток екстенсивних і змішаних систем утримання тварин, які забезпечують кращі параметри якості продукції тваринництва.

Інноваційні процеси розвитку тваринництва ми пропонуємо розглядати з позицій запровадження та нарощування високоефективних та екологічно чистих технологій виробництва. Інноваційні процеси, які відбуваються в сільському господарстві, переважно класифікують так:

– структурні – несуть у собі оптимальне поєднання структурованих підрозділів для диверсифікації виробничої діяльності сільськогосподарських товаровиробників;

– технологічні – спонукають сільськогосподарське підприємство до процесу оновлення виробничого потенціалу, що має сприяти підвищенню ефективності праці, економії ресурсів, поліпшенню техніки безпеки;

– економічні – спрямовані на створення економічного базису господарств та його основних підрозділів на підставі економічно обґрунтованих норм і нормативів при формуванні економічної політики підприємства;

– соціальні – спрямовані на поліпшення гуманітарної сфери підприємств.

Вважаємо, що до класифікаційних ознак поділу інноваційних процесів слід додати екологічний фактор, який об'єднує аспекти створення і впровадження технологій безпечного для людини виробництва продукції та захисту довкілля.

На основі викладеного матеріалу можна дійти висновку, що інноваційна модель розвитку сільського господарства, у тому числі й тваринництва, повинна складатися з логічно послідовних процесів (рис. 1).

Дослідженням доведено, що основним узагальнюючим показником визначення економічної ефективності застосування інноваційної продукції тваринництва має бути показник річного економічного ефекту як сумарної економії виробничих ресурсів (живої праці, матеріалів, капітальних вкладень), одержаної господарськими формуваннями у процесі своєї діяльності. Серед додаткових показників ефективності варто виділити: приріст валової продукції, продуктивність тварин, терміни окупності додаткових капітальних вкладень, рівень рентабельності виробництва продукції та ін.

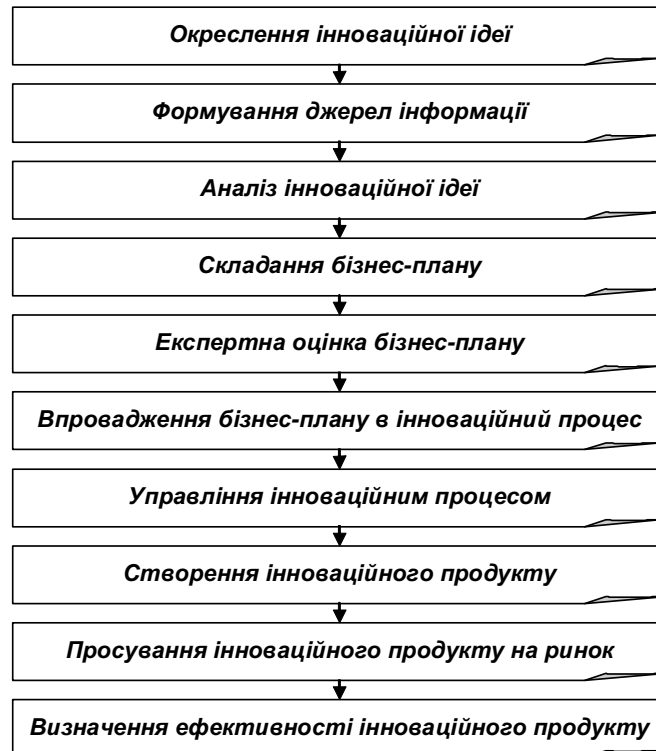

Рис. 1. Етапи впровадження інноваційних перетворень у тваринництві

Джерело: власна розробка.

Проведене дослідження дозволило зробити висновок, що основними напрямками інноваційної діяльності як основного фактора підвищення ефективності тваринництва мають бути: зміцнення матеріально-технічної бази тваринництва; створення та впровадження на основі новітніх здобутків ресурсощадних технологій виробництва екологічно чистої та привабливої для споживача тваринницької продукції; ширше використання альтернативних джерел енергії у тваринництві; впровадження системи пільгового кредитування для реалізації інноваційних проектів, спрямованих на розвиток тваринництва; поліпшення фінансування аграрної науки; покращання та розширення співпраці тваринників з науково-дослідними інститутами; зміцнення кадрового потенціалу у сфері інноваційної діяльності; створення Венчурного інноваційного фонду та фінансово-промислових груп, представниками яких мають бути провідні виробники тваринницької продукції; поліпшення інституційного забезпечення державної інноваційної політики у тваринництві через удосконалення системи стандартизації та сертифікації; стимулювання з боку держави інноваційної діяльності через податкові механізми; поліпшення інформаційного забезпечення тваринників щодо новацій; удосконалення експортно-імпоротної політики

щодо підтримки вітчизняних інноваційних процесів, здійснюваних для розвитку тваринництва; підвищення рівня комерціалізації результатів науково-дослідних робіт та інноваційних процесів, здійснених в аграрному секторі; зменшення ризиків інноваційного розвитку тваринництва країни через застосування державного замовлення на одержаний інноваційний продукт; ширше впровадження маркетингових технологій у просуванні інноваційного продукту на ринок.

Література

1. Дацій О. І. Розвиток інновацій у птахівництві / О. І. Дацій, О. О. Кузнєцов // *Економіка АПК*. – 2004. – № 1. – С. 89–92.
2. Руснак П. П. Активізація інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві / П. П. Руснак // *Економіка АПК*. – 2007. – № 3. – С. 10–16.
3. Стукач Т. М. Інноваційна складова сучасної аграрної політики України / Т. М. Стукач // *Актуальні проблеми економіки*. – 2005. – № 11. – С. 121–125.
4. Гуткевич С. А. *Инвестиционная привлекательность аграрного сектора экономики : моногр.* / С. А. Буткевич. – К. : Европ. ун-т, 2003. – 251 с.
5. Негован І. М. Менеджмент інвестиційної діяльності фінансово-промислових формувань у сільському господарстві / І. М. Негован // *Економіка АПК*. – 2006. – № 8. – С. 101–105.
6. Руденко С. Інвестиції в українське господарство: проблеми, перспективи / С. Руденко // *Новини агротехніки*. – 2007. – № 3. – С. 27–28.